

JULIAN KUPCZYŃSKI

Muflon (*Ovis musimon* L.) w polskich Sudetach

Муфлон (*Ovis musimon* L.) в польских лесах

Moufflon (*Ovis musimon* L.) in Polish forests

W zamierzonych czasach dzikie owce czyli muflony żyły na wyspach Morza Śródziemnego i na Półwyspie Bałkańskim; w połowie XVII wieku występowały już tylko na Korsyce i Sardynii. W latach 1770—1780 padało tam jeszcze na jednodniowych polowaniach po 500—600 sztuk. Na obydwu wyspach muflony prześladowane przez człowieka, wycofały się w najbardziej skaliste i niedostępne tereny. Jak wynika z ostatnich statystyk żyje obecnie na Korsyce około 3500, a na Sardynii około 2000 muflonów.

Ryc. 1. Muflony w Sudetach. Karkonoski Národní Park, ČSRS

Fot. F. Janalik

Na kontynent europejski sprowadzono muflona w drugiej połowie XVIII wieku. Pierwszym miejscem introdukcji był zwierzyńiec Belvedere pod Wiedniem. Wobec pomyślnej aklimatyzacji drugą, większą partię tych zwierząt, wprowadzono w 1840 r. do cesarskiego zwierzyńca w Lainz koło Wiednia.

W latach 1868—1883 magnat węgierski Forgach wprowadził kilkadziesiąt muflonów do swoich lasów koło Nitry, w Słowacji. Tutaj wpuszczono muflony swobodnie do lasu, dając początek hodowli na dziko. Eksperyment F o r g a c h a dał niezwykle pomyślne wyniki; muflony zaaklimatyzowały się dobrze i przystosowały się bez trudności do nowych warunków bytowania.

W latach 1900—1902 wprowadzono muflony do hodowli otwartej w lasach Dolnego Śląska. Wprowadził je Schaffgotsch do lasów karkonoskich oraz kilku innych właścicieli lasów we wschodniej części Sudetów, w okolicach: Dusznik, Międzylesia i Międzygórze.

W 1930 r. żyło na kontynencie europejskim około 5 tys. muflonów, z czego około 45% w Niemczech, 30% w Czechosłowacji, 15% w Austrii i około 10% w innych krajach.

W chwili wybuchu drugiej wojny światowej stan muflona na Ziemi Kłodzkiej liczył około 600 sztuk i w Karkonoszach około 500 sztuk.

Pierwsze lata okresu powojennego nie sprzyjały rozwojowi muflona w Sudetach. W 1950 r. naliczono w Polsce zaledwie 100 sztuk tego zadmowionego już u nas przedstawiciela fauny leśnej. Mniejsze zgrupowanie muflonów, przebywające dotychczas w uroczyskach Orli Dół i Rychory (Karkonosze czeskie) wyginęły bez reszty w latach 1952—1954.

Przyczyną katastrofalnej obniżki pogłowia był brak właściwej opieki nad nimi zarówno w polskich, jak w czeskich Sudetach. O nasileniu krytycznej sytuacji w latach 1950—1955 świadczy fakt, że w jadłospisach restauracji, np. w Sobieszowie, figurowała stała pozycja „pieczeń z muflona”.

Dzięki wysiłkom administracji lasów państwowych zdołano po 1955 r. zahamować spadek pogłowia, a liczebność muflonów zaczęła wzrastać. Dużą rolę w wysiłkach na rzecz zachowania zagrożonego gatunku odegrało powołanie do życia w 1959 r. Karkonoskiego Parku Narodowego. Z inicjatywy Dyrekcji Parku odbyło się wiosną 1961 r. w Karpaczu, przy udziale przedstawicieli Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej oraz Ligi Ochrony Przyrody, zebranie pracowników administracji terenowej i zainteresowanych jednostek administracji leśnej. W zebraniu wzięło udział ponad 60 uczestników. Podstawowy referat pt. „Ochrona muflona w Sudetach” wygłosił Julian Kupczyński. W toku obrad ustalono zasady współdziałania czynników politycznych, administracyjnych i społecznych gwarantujące zachowanie i racjonalny rozwój zagrożonego gatunku.

Obecnie, pogłowie muflona jest jeszcze dalekie od stanu z 1939 r. nie mniej można uznać za pewnik, że stan zagrożenia należy do przeszłości. Muflon ma zapewnione warunki egzystencji w Sudetach, a nawet możliwość rozprzestrzenienia na inne, odpowiednie dla jego rozwoju tereny.

W 1958 r. wprowadzono do lasów świętokrzyskich 6 tryków i 7 owiec z terenów sudeckich. Opiekę nad nowym zgrupowaniem przejął Świętokrzyski Park Narodowy. Pogłowie muflona w Górach Świętokrzyskich liczy obecnie ponad 30 osobników.

W 1969 r. sprowadzono z Gór Harzu (NRD) 16 muflonów, które wprowadzono do lasów Nadl. Jawor na Dolnym Śląsku.

Rozmieszczenie i stan liczebny muflonów w Sudetach przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1

Rozmieszczenie i liczebność muflona w Sudetach w 1970 r.

Nadleśnictwo	Tryki	Owce	Jagnięta	Razem szt.
Bielawa	48	61	16	125
Śnieżka Sobieszów	9	16	6	31
Bolków	16	13	4	33
Lubawka	1	1	—	2
Wałbrzych	4	12	3	19
Strachocin	3	7	2	12
Jawor	3	9	4	16
Jugów	1	1	—	2
Razem	85	120	35	240

Wprawdzie łącznie w Sudetach Polskich w 1970 r. przebywało 840 muflonów, tym niemniej nie można jeszcze myśleć o odstrzałach selekcyjnych czy dewizowych. Mimo, że opłata dewizowa za odstrzał dobrego tryka wynosi około 500 dolarów dochody z tego tytułu nie wchodzi na razie w rachubę.

W celu zwiększenia pogłowia należy muflony otoczyć troskliwą ochroną, a w czasie wysokich śniegów należy je systematycznie dokarmiać. Ten atrakcyjny w naszych lasach przybysz z Korsyki, który się u nas dobrze zadomowił i nie wyrządza szkód, zasługuje w pełni na przywilej racjonalnej ochrony.

W Karkonoszach muflony mają główną ostoję w uroczysku Kozacka Dolina w nadl. Śnieżka. W okresie zimowym muflony przechodzą stąd na teren Karkonoskiego Parku Narodowego i podchodzą gromadnie do ruin zamku Chojnik. Tu znajdują zawsze racjonalnie dozowaną karmę i pieczołowicie realizowaną ochronę ze strony rozmilowanego w hodowli muflonów pracownika Karkonoskiego Parku Narodowego ob. S z y d y.